

NR	Sordi nimi	Lühikirjeldus	Muu
	I PAPRIKA JA TŠILLI <i>Capsicum annum</i>	Enamus sortide nimed olen tõlkinud eesti keelde, nagu on see kombeks teistes riikides. Juures on ka päritoluriigi originaalnimi. Isekorjatud sortidele olen pannud nime: kas linna nime järgi kust sain või siis inimese järgi, kes seemned mulle andis.	
Paprika ja tšilli <i>Capsicum annum</i> perekonnas on vähemalt 2000 sorti. Erinevate sortide vahel toimub suhteliselt lihtsalt putukate abil risttolmlemine. Seetõttu on sordiputuse hoidmine keeruline. Lisaks tähistatakse iga sorti erinevates riikides kohaliku kultuuri algkeele ja dialektiga, mis on veel omakorda piirkonniti erinev. Nendel põhjustel ei ole tšillide klassifitseerimine lihtne. See tekitab probleeme juba esimesena proovinud Linné jaoks ja tänapäevastele botaanikutele tekitab see endiselt probleeme.			
1.	'Veripunane' 'Relleno Rouge' (<i>C. annum</i>)	Pärandsort. Varajane ja saagikas. Sobib kasvatamiseks külmemas kliimas. Viljad 15-20 sm koonuse kujulised, valmides värvuvad rohelisest veripunaseks, kasvuaeg 75 päeva, taime kõrgus 40-60 sm. Minu esmaste seemnete päritolu Prantsusmaa.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
2.	'Suur kollane banaan' 'Yellow Banana Giant' (<i>C. annum</i>)	Ungari pärandsort 1932, 1940 viidud USA-sse, kus siiani väga populaarne. Vaha tüüpi. Viljad 15-25 sm, banaanikujulised, valmides värvuvad helekollasest punaseks. Kasvuaeg 70 päeva, taime kõrgus 40 – 70 sm kõrge. Tugeva viljalihaga, mahlased, mitte liiga magusad, väga hea maitsega. Minu esmaste seemnete päritolu Prantsusmaa.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
3.	'Saare mulatt' 'Mulato Isleno' (<i>C. annum</i>)	Mehhiko pärandsort. 1000 – 1500 SHU. Viljad 10-15 sm pikad ja 5-7 sm laiad, valmides värvuvad tumerohelisest tume-šokolaadipruunini. Kasvuaeg 80-90 päeva, taim 70 – 90 sm kõrge. Sobib süüa juba roheliselt, kuivatamiseks, röstimiseks, salsades ja täidetud paprikaks. Minu esmaste seemnete päritolu Prantsusmaa.	OTSAS Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
4.	'Poblano lapik' 'Ancho Poblano' (<i>C. annum</i>)	Mehhiko pärandsort. 1000 – 2000 SHU. Viljad 10 sm pikad ja 5 sm laiad, valmides värvub tumerohelisest tumepunaseks, valminud viljad õrnalt tšillised. Kasvuaeg 80 päeva, taim kuni 120 sm kõrge. Enamkasutatud paprika Mehhikos. Kasutatakse täidetud paprikate tegemiseks, röstitult, kuivatatult kastmete (mole) maitsestamiseks. Minu esmaste seemnete päritolu Iirimaa.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
5.	'Villandry' (<i>C. annum</i>)	Viljad 15-25 sm pikad, koonuse kujulised, valmides värvuvad rohelisest kollaseks. Kasvuaeg 70 päeva, taime kõrgus 50 - 70 sm kõrge. Saagikas. Sobivad hästi röstimiseks ja kõikidesse paprikatoitudesse. Pärit Prantsusmaalt Villandry lossi aiast.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.

6.	Minipaprika (<i>C. annuum</i>)	Väikeseviljaline varajane ja saagikas paprika. Viljad 5-10 sm pikad, kollased, oranžid või punased.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
TŠILLI <i>Capsicum annuum</i>		Kõik need paprikad, sellest suurest perekonnast, kelle kangus võtab suu õhetama ja keda me pigem tšillideks kutsume kui paprikateks.	
7.	'Süklon' 'Cyclon' (<i>C. annuum</i>)	Poola pärandsort. 1000 – 5000 SHU. Õhukese koorega sort, kasvuaeg 80 päeva. Viljad kuni 12 sm pikad, mahlased, värvuvad rohelisest punaseks. Sobib kasvatamiseks avamaal. Annab rohkelt saaki ja tasubki kohe rohkem avamaal kasvatada. Sobib hästi salsas, salatis, kuivatamiseks, paprikapulbri tegemiseks ja täidetud poola paprikaks.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
8.	'Isleta' (<i>C. annuum</i>)	New Mexico pärandsort. 1000 – 5000 SHU. Taime kõrgus 60-90 cm, laius 45-60 cm. Neid paprikaid kasutatakse traditsiooniliselt ristraade (paprikatest pärgade) valmistamiseks. Viljad on punased ja 12 cm pikad. Värvuvad rohelisest punaseks. Sobivad hästi värskelt, röstimiseks, salsades, salatites, kuivatamiseks ja hapendamiseks. Sobib kasvatamiseks avamaal.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
9.	'Escondido' (<i>C. annuum</i>)	New Mexico pärandsort. 1000 – 5000 SHU. Taime kõrgus 60-90 cm, laius 45-60 cm. Viljad on 10 sm pikad ja 3 sm laiad, valmivad rohelisest pruuni-punaseksi. Kasvuaeg 60-70 päeva. Kasutatakse röstimiseks, täidetud paprikaks, konserveerimiseks. Sobib kasvatamiseks avamaal.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
10.	'Numex Sunburst' (<i>C. annuum</i>)	New Mexico pärandsort. 1000 – 5000 SHU. Taime kõrgus 40-50 sm. Viljad 5-8 sm pikad, püstistes kimpudes, punased. Sobib kasvatamiseks avamaal.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
10.	'Numex Centennial' 'Kirju Emil' (<i>C. annuum</i>)	Sordi aretaja on USA New Mexico ülikool, kuulutati välja 1988. aastal ülikooli 100. aastapäeva puhul. 1000 – 5000 SHU. Taimel on lillad õied ja lehed, püstiste 2 -4 sm pikkade viljade värvus on lilla, kollane, oranž ja lõpuks punane. Kõrgus 30 – 50 sm. Kasvuaeg umbes 95 päeva. Sobib kasvatamiseks pottides, väga dekoratiivne. Võib minna segi sordiga 'Boliivia Rainbow' või 'Numex Twilight'.	Pakis 10 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.

11.	'Koral' 'Koral Hungarian Cherry Pepper' (<i>C. annuum</i>)	Ungari pärandsort. 3000 – 5000 SHU. Madalakasvuline ja kompaktn, saagikas. Hea kasvatada pottides, rõdukastides. Lühike kasvuaeg 70-80 päeva. Viljad on väikesed, ümmargused, läbimõõduga 2-3 sm, mahlased. Sobib hästi konserveerimiseks, hapendamiseks ja juustuga täidetud tšillisnäkkide tegemiseks, külmutamiseks ja kuivatamiseks.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
12.	'Purpurtiiger' 'Purple Tiger', ('Variegata') (<i>C. annuum</i>)	USA pärandsort. 4000 – 9000 SHU. Väga ilus dekoratiivne sort, lilla-valge-rohelisekirju lehestikuga. Palju väikseid 2-4 cm pikkuseid vilju, mis muutuvad valmimise alguses tumelillaks- kollane-oranž-punaseks. Varred ja õied on lillad. Taim kompaktn, 30 - 45 sm kõrge ja sobib kasvatada potis, nii õues kui ka toas. Kasvuaeg 75-90 päeva. Võib minna segi sortidega 'Trifetti' ja 'Variegata'. Kasutatakse garneeringuna või marineeritult.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
13.	'Kuum kirss' 'Hot Cherry' (<i>C. annuum</i>)	Pärandsort. 5000 – 10,000 SHU Viljad valmides punased, ümmargused, mahlased ja lihavad 4 cm läbimõõduga. Hea jõulise ja haruneva kasvuga. 50 cm kõrge. Kasvuaeg 75-85 päeva. Sobib konserveerimiseks, säilitamiseks õlis või äädikas.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
14.	'Kalatšilli' 'Fish' (<i>C. annuum</i>)	Kariibide pärandsort 1870. Viljade valges olekus kasutati kalade ja koorikloomade maitsestamiseks. Taim on umbes 60 cm kõrge. Väga varieeruva lehestikuga. Lehed võivad olla valged, helerohelised, triibulised. Viljad on mitmevärvilised, värvuvad valgest heleroheliseni tumedate triipudega oranžini ja lõpuks punaseks. Viljad muutuvad valmides järjest kangemaks. 5000 – 30,000 SHU.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
15.	Serrano (<i>C. annuum</i>)	Mehhiko pärandsort. 8000 – 22,000 SHU. Pärit Mehhiko põhjaosa mägi-alalt. Serrano tähendab "tasandikelt või mägedelt". Taim on 50–150 sm kõrge, õrnalt karvaste lehtedega. Vilju ühel taimel kuni 50. Viljad on kuulikujulised ja umbes 6 sm pikad, värvuvad hele- või tumerohelisest punaseks. Mehhikos väga populaarne sort. Kasutatakse salsades, värskelt ja sobib hästi ka külmutamiseks.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
16.	'Must pärl' 'Black Pearl' (<i>C. annuum</i>)	USA. 10,000 – 30,000 SHU Üks ilusamaid tšillisid. Väga ilusa tumepurpur värvusega kompaktn taim. Õitseb lillade õitega, viljad asuvad püstistes kobarats ja näevad alguses välja nagu tumelillad pärlid, muutudes küpsedes karminpunaseks, läbimõõt maksimaalselt 2 cm. Sobib hästi pottides nii sise- kui välistingimustes. Kasvab umbes 50 sm kõrguseks. Äärmiselt dekoratiivne.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.

17.	<p>'Bulgaaria porgand' 'Bulgarian Carrot', 'Shipkas', 'Ungari' (<i>C. annuum</i>)</p>	<p>Bulgaaria, Ungari pärandsort. 12,000 – 30,000 SHU. Mina sain oma esimesed seemned Läti seemnevahetusest. Maailmas hakkas levima peale 1980 aastaid ja muutus kiiresti väga populaarseks.</p> <p>Taim on kompaktse kasvuga, kõrgus 40 – 60 sm, sobib hästi Eesti kliimasse, kasvuaeg 65 – 75 päeva. Kasvab hästi ka potis, rõdukastis ja õues peenras. Ilusate oranžide mahlaste, 8 – 10 sm pikkuste viljadega tšilli. Varajane ja saagikas.</p> <p>Sobib hästi kastmete, salsade, tšatnide jaoks. Samuti röstimiseks ja konserveerimiseks. Üks maitsevamaid tšillisid. Maitse sarnane habanerole ja kangus sarnane tai tšillile.</p>	<p>Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.</p>
18.	<p>'Zimbabwe must' 'Zimbabwe Black' (<i>C. annuum</i>)</p>	<p>Zimbabwe pärandsort. 20,000 – 30,000 SHU. Lilla lehestiku ja õitevärviga suht madalakasvuline 30 – 50 sm, dekoratiivne tšilli. Kasvuaeg 90 – 100 päeva. Viljad valmivad tumelillast erkpunaseks. Viljad väikesed 1 – 2 sm pikad, õhukese koorega ja kanged.</p> <p>Sobib kasvatada pottides, rõdukastis, lillepeenras.</p>	<p>Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.</p>
19.	<p>'Piksemägede pikksarv' 'Thunder Mountain Longhorn' (<i>C. annuum</i>)</p>	<p>Hiina Guizou piirkonna Leigongshani mägede pärandsort. Traditsiooniliselt viljad kuivatati päikese käes ja siis suitsutati selleks ehitatud suitsutaredes, seejärel kasutati pulbrina ja kastmetes. 20,000 – 40,000 SHU. Sordi siseselt varieeruv, osad viljad kasvavad pikemaks kui teised, osad värvuvad punaseks, teised oranžiks. Avatud tolmlaja. Kasvuaeg 80 päeva.</p> <p>Kompaktne 50 – 90 sm kõrgune põõsasjas taim, saagikas. Viljad 30 - 50 sm pikad, õhukese nahaga, värvuvad helerohelisest punaseks.</p>	<p>Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.</p>
20.	<p>'Bellingrathi aia lilla' 'Bellingrath Gardens Purple' (<i>C. annuum</i>)</p>	<p>USA Alabama osariigi Bellingrathi aia pärandsort. 50,000 – 75,000 SHU. Dekoratiivne, kogu taim lilla-kirju sametjase lehestikuga, 50 – 80 sm kõrge. Kasvuaeg 90 päeva. Avatud tolmlaja.</p> <p>Viljad väikesed 2 cm pikkused, värvuvad tumelillast punaseks. Valminud viljad tulevad taime küljest lahti ilma viljavarreta. Sobivad hästi äädikate, õlide maitsestamiseks, marineerimiseks ja kuivatamiseks.</p>	<p>Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.</p>
<p>II MARITŠILLI <i>Capsicum baccatum</i></p>		<p>Pärineb Boliivia ja Peruu kuivast piirkonnast. Tuntumad sordid on 'Christmas Bell' (Lõuna-Ameerika), 'Aji Amarilli' (Peruu, Andid), 'Dedo Do Moca' (Brasiilia), 'Aji Serranito' (Peruu). Aji tähendab hispaania keelt kõnelevates maades – tšilli. Need tšillid on lihtsalt kasvatatavad, umbes meetri kõrgused-laiused põõsad, palju saaki andvad ja mitte väga tapvalt kangete viljadega.</p>	
21.	<p>'Aji Serranito' (<i>C. baccatum</i>)</p>	<p>Peruu pärandsort. 5,000 - 10,000 SHU. Tohtu põõsas, kuni 1,5 m kõrge, viljad ripuvad, pikkade varte otsas, alguses rohelised ja hiljem punased, õhukese koorega. Sobib erinevate kastmete, salsade, tšatnide, tšillimooside valmistamiseks, kuivatamiseks, marineerimiseks ja hapendamiseks.</p>	<p>Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.</p>

22.	'Aji Fantasy White' (<i>C. baccatum</i>)	Hübriid. 5,000 - 10,000 SHU. Taim kasvab kuni 1,5 m kõrguseks. Viljad alguses rohekad, hiljem valged, kelluka kujulised, 5 sm pikad. Väga dekoratiivne ja saagikas. Sobib värskelt, erinevate kastmete, salsade, tšantnide, tšillimooside valmistamiseks, marineerimiseks ja hapendamiseks.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
23.	'Aji Habanero' (<i>C. baccatum</i>)	Lõuna-Ameerika pärandsort. 5,000 - 10,000 SHU. Päril habanerodelt (<i>C. chinense</i>) pärineb vaid sarnane värvus ja puuviljane maitse. Viljad 6 – 7 sm pikad, värvuvad kollakas-valgest kollakas-oranžiks. Kasvuaeg 70 – 85 päeva. Väga saagikad ja lihtsalt kasvatatavad, mahedad tšillid. Sobib värskelt, erinevate kastmete (Papa a la Huancaína), salsade, tšantnide, tšillimooside valmistamiseks, kuivatamiseks, marineerimiseks ja hapendamiseks.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
24.	'Brasiilia meritäht' 'Brazilian Starfish' (<i>C. baccatum</i>)	Peruu, Brasiilia pärandsort. 10,000 – 30,000 SHU. Suurte lehtdega, tugeva kasvuga, 2 – 3 m kõrged, saagikad tšillid. Ilusate ümarate viljadega tšilli, sarnanevad meritähedega. Valmides värvuvad rohelisest oranžiks ja lõpuks tulipunaseks. Kangus sobib suurematele tšillisõpradele.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
25.	'Aji Limon' 'Lemon Drop Pepper' (<i>C. baccatum</i>)	Peruu pärandsort. 15,000 – 30,000 SHU. Kasvab 1,5 – 2 m kõrgeks ja kui on piisavalt ruumi, siis annab kuni 100, 4 – 6 sm pikkust, õhukese koorega kuldkollast vilja. Maitse on puuviljane, õrnalt sidruni aroomiga. Sobib värskelt, kuivatatult ja maitsestada võib temaga kõike alates tangupudrust õunaviilude ja popkornini.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
III KARIIBI TŠILLI <i>Capsicum chinense</i>		Sellesse perekonda kuuluvad maailma kõige kangemad tšillid. 'Carolina Reaper', (USA), 'Scotch Bonnet' (Jamaica), 'Chile Habanero Yellow' (Mehhiko – Belize), 'Chocolate Habanero' (Lääne-India), 'Charapita' (Peruu), 'Azr' (India), 'Red Squash' (Puerto Rico).	
26.	'Habanero Orange' (<i>C. chinense</i>)	Mehhiko põlissort, väga palju levinud Lõuna-Ameerikas, Kariibidel. 150,000 – 320,000 SHU. Viljad valmivad rohelisest oranžiks, on umbes 5 sm pikad ja 2,5 sm laiad. Habanerol on pikk kasvuperiood ja ta armastab soojust. Maitse poolest erineb oluliselt teistest tšilliliikidest. Tal ongi täiesti eriline habanero maitse, mis paneb sind alguses õhku ahmima ja hiljem soovid ikka ja jälle habaneroga oma toite maitsestada. Habanero on populaarne värskelt salsas ja eriti omatehtud kuumades kastmetes. Mehhiko toidu kindel kaaslane, sobib puuviljade, jookide ja kokteilide maitsestamiseks. Habanerode käitlemisel soovitan kanda kindaid.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.

27.	'Scotch Bonnet Yellow' (<i>C. chinense</i>)	Kasvab peamiselt Kariibi mere piirkonnas ja Jamaical. 150,000 – 320,000 SHU. Sarnane nii kanguse kui ka maitse poolest habanerole. Viljad natuke suuremad ja kollased.	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
28.	'Dorset Naga Black' 'Naga Mircha' (<i>C. chinense</i>)	Pärineb Bangladeshist. 800,000 – 1 000 000 SHU. Väga haruldase šokolaadivärvusega ülikange King Naga tšilli. Kasvab hästi ka potis, rõdul. Nagu kõik selle perekonna tšillid vajavad kasvuks väga sooja kasvukohta. Toidu valmistamisel soovitan olla ettevaatlik, et mitte toitu ära rikkuda ja loomulikult: Kasuta kindaid!	Pakis 20 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
IV MANZANO ehk ÕUNTŠILLI <i>Capsicum pubescens</i>		See liik on pärit Peruu Andidest. Praegu on levinud Boliivia ülemises osas, Peruus ja Ecuadoris, Mehhikos. Erinevates riikides kutsutakse neid erineva nimega. Nii on teinekord sünonüümidest saanud sortide nimed - Rocoto, Caballo, Canario, Manzano, Locoto. Pika kasvuperioodiga võimsa kasvuga 2 – 4 m, karvaste lehtedega, lühipäevataimed, viljuma hakkavad alles sügise poole. Mahlase ümarate punaste või kollaste viljadega ja tumepruunide või musta värvi seemnetega.	
29.	Manzano MX CD (<i>C. pubescens</i>)	Pärit Mexico Cityst. 20,000 – 40,000 SHU. Viljad kollased, suured, 5 sm läbimõõduga, paksu seinaga, näevad välja nagu õunad, mahlased. Saagikas.	Pakis 10 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
V KIBETŠILLI <i>Capsicum frutescens</i>		Lõuna-Ameerikast pärit taim levis kõigepealt Aafrikas ja seejärel Euroopas ning on kangete viljadega mitmeaastane taim. Tuntumad sordid on 'Diente de perro' (Columbia), 'Tabasco' (Louisiana, Mehhiko), 'Malagueta' (Brasiilia).	
30.	'San Augustinillo' (<i>C. frutescens</i>)	Pärit Mehhiko Oaxaca osariigi väikesest San Augustinillo külast. 30,000 – 50,000 SHU Madal kompaktne põõsas. Viljad väikesed 1-2 sm pikad, punased. Sobib kasvatada potis ja talvitub hästi toas aastaid.	Pakis 10 seemet Seemned on idanemisvõimelised 4-5 aastat.
	Mehhiko füüsal ehk tomatillo <i>Physalis philadelphica</i>	Kasutatakse põhiliselt soolaste kastmete (salsa verde) tegemiseks. Kasutataksegi toorelt rohelisena, valmides lähevad magusamaks ja kollakaks. Viljad säilivad jahedas ruumis märtsini. Kasvab hästi avamaal ja annab ropult saaki. Saagi saamiseks peab olema vähemalt 2 taime. Kuna on lühipäevataim, siis saaki hakkab looma alles sügise poole. Mina külvan mai alguses kasvuhoonesse, idaneb kiirelt ja kasvab hullu hooga. Juuni alguses istutan avamaale.	
	Maasikafüüsal		
	Baklazaan		